



'Bij robot meer weide-uren nodig voor zelfde grasopname'

Weiden is vakmanschap

85 procent van de Nederlandse melkveebedrijven kan weidegang toepassen, maar weiden is voor een aanzienlijk kleiner deel, 71 procent, bedrijfseconomisch écht aantrekkelijk. Het financiële aspect is niet de belangrijkste motivatie voor melkveehouders om wel of niet te weiden, vindt weidegangspecialist Agnes van den Pol.

Weidegang staat maatschappelijk en politiek gezien volop in de schijnwerpers. Ook de zuivelketen en melkveehouders beseffen steeds meer het belang van het maatschappelijke draagvlak voor de Nederlandse melkveehouderij en de afzet van zuivel. Het initiatief van enkele politieke partijen om weidegang als verplichting in de wet op te nemen, haalde de eindstreep niet, maar onderstreepte de discussie. Het ministerie van Economische Zaken wilde duidelijkheid over de technische en bedrijfseconomische weidegangsmogelijkheden. Het antwoord op deze vraag resulteerde onlangs in het rapport 'Beweidbare oppervlakte en weidegang op melkveebedrijven in Nederland', een co-productie van Wageningen UR Livestock Research, het LEI en Alterra. Agnes van den Pol was projectleider.

Wat zijn de opvallendste conclusies?

„De resultaten geven aan dat het streefgetal van 80 procent bedrijven met weidegang in theorie een haalbare kaart is. Staatssecretaris Van Dam heeft namelijk aangegeven te streven naar een weidegangtaandeel van 80 procent van de koeien in 2020. In het weideseizoen 2015 paste 78,3 procent van de melkveebedrijven in Nederland een vorm van weidegang toe. Een jaar eerder was dat 77,8 procent. Kanttekening is wel dat Van Dam uitgaat van aantallen koeien en de onderzoekers gekeken hebben naar het aantal bedrijven. Het percentage bedrijven met weidegang is iets hoger dan het percentage koeien met weidegang, omdat grotere bedrijven in verhouding minder weidegang toepassen.

Het onderzoek laat zien dat ongeveer 85 procent van de bedrijven een veebezetting per hectare beweidbare oppervlakte heeft, waarbij ze kunnen voldoen aan de weidenorm van minimaal 120 dagen weidegang met minimaal zes uur. We hebben het dan over maximaal zes melkkoeien per hectare. Slechts 1 tot 2 procent van de bedrijven heeft geen huiskavel, waardoor beweiding onmogelijk is. Bij 6 procent van de bedrijven is weidegang technisch niet mogelijk, omdat er minder dan 1 kilo droge stof per koe per dag beschikbaar is. Dit criterium hebben we als minimum gehanteerd.”

Technisch is weidegang dus mogelijk bij 85 procent van de bedrijven. Financieel aantrekkelijk is het slechts bij 71 procent, heeft u berekend. Hoe is dat gat van 14 procent te verklaren?

„In het onderzoek hebben we een omslagpunt gekozen voor de kilo's droge stof die een koe minimaal moet vreten op jaarbasis. Eerder onderzoek leverde een vuistregel op dat het omslagpunt om geld te verdienen bij weidegang bij een grasopname van 500-700 kilo droge stof per koe per jaar ligt. Vreet de koe meer, dan is het economisch voordelig; vreet ze minder, dan is het economisch niet voordelig. Daarbij is de weidepremie niet mee berekend. Dit is een platgeslagen gemiddelde en dat is ook de reden dat dit gat zo groot is. Er zit veel variatie in. Bij 85 procent is weidegang mogelijk op basis van de hoeveelheid vee en gras. Voor bedrijfseconomisch echt aantrekkelijke weidegang is een hogere grasopname nodig dan de grasopname bij het omslagpunt. Dit criterium is

net als het omslagpunt erg bedrijfsspecifiek, maar zal naar verwachting maximaal vier melkkoeien per hectare beweidbare oppervlakte zijn. En dan is dit bij 71 procent van de bedrijven mogelijk. Bij dezelfde uitgangspunten, maar met een weidepremie zal weidegang bij een lagere grasopname al financieel aantrekkelijk zijn.

Het omslagpunt waar weiden economisch interessant wordt, is dus afhankelijk van de situatie en de omstandigheden. Ik zou graag eens nader onderzoeken aan welke knoppen veehouders kunnen draaien om hun economisch resultaat bij beweiden te verbeteren.”

En hoe zit het dan bij robotbedrijven?

„Er is een duidelijk effect van een melksysteem op beweiding. Het aandeel beweiding op bedrijven met een automatisch melksysteem (AMS) lag op 52 procent, aanzienlijk lager dus dan op bedrijven met een ander melksysteem. De beweidbare oppervlakte is bovendien ook afhankelijk van het melksysteem. Bij conventionele melksystemen kunnen de koeien weiden op alle kavels rondom de boerderij en bij automatische melksystemen kunnen de koeien alleen maar weiden op de huiskavel; de koeien moeten immers 24 uur per dag bij het AMS kunnen komen. Bij robotbedrijven is de beweidbare oppervlakte dus kleiner.

Er is nog een verschil. Bij een automatisch melksysteem en weidegang blijken in de praktijk meer uren weidegang per dag nodig te zijn om dezelfde grasopname te realiseren als bij conventioneel melken. Dit hangt samen met het feit dat bij een AMS de koeien vrijer zijn in hun keuze om buiten te zijn of niet. De weidetijd staat bij conventioneel melken voor alle koeien vast. Op dit moment melkt zo'n 20 procent van de bedrijven met een automatisch melksysteem en de verwachting is dat dat aandeel stijgt naar 30 procent tot 2020.”

Maar geeft het onderzoek dan niet een te rooskleurig beeld? 85 procent kan weiden, maar voor 71 procent is het aantrekkelijk.

„Nee, want die 85 procent geeft simpel aan wat er technisch mogelijk zou kunnen zijn. En ik ben er van overtuigd dat het financiële aspect niet altijd het belangrijkste is voor een boer. Natuurlijk moet het geld opleveren, maar het totale plaatje speelt een rol bij de afweging. Uit onderzoek blijkt dat in de praktijk trouwens ook nog veel geld blijft liggen op weidebedrijven. Vaak wordt er niet consequent geweid en zit er geen duidelijk plan achter het weiden, zo bleek. Op het gebied van management laat een boer al snel zonder dat hij het beseft duizenden euro's liggen, bijvoorbeeld door de eerste snede te maaien of door te veel bij te voeren. Voor een goed resultaat moet het weidegras zoveel mogelijk benut worden, omdat dat de laagste kostprijs heeft. Bijvoeren moet je toch, op alleen gras geeft een koe maximaal 22 tot 28 kilo melk per dag, maar dan niet meer bijvoeren dan nodig is. Weiden is uiteindelijk vakmanschap en dat kun je leren. Een grote rol speelt de mindset, de houding en de perceptie van een melkveehouder.”

Hoe verander je die denkstijl dan?

„Het kennisniveau over weidegang moet weer flink omhoog, het vakmanschap moet weer worden opgekrikt. Boeren moeten weer veel meer inzien dat niet alleen hun koeien een belangrijke productiefactor zijn, maar dat het gras dat ook is. Sinds 2015 ben ik lector Beweiding op de CAH Vilentum in Dronten. Daar proberen we het aspect weidegang ook weer meer op de kaart te zetten en de jongeren in de praktijk te laten ervaren wat er bij komt kijken en wat aandachtspunten zijn. De FarmWalks, met een groep boeren de wei in en van elkaar leren, vind ik ook een prachtig initiatief.”

Maar als weiden financieel niet aantrekkelijk is, dan houdt het toch op?

„Het valt me op dat dat vaak genoemd wordt als argument om niet te weiden. Maar weten boeren het echt wel zo goed? Ga eens rekenen, vraag om advies en sluit je eens bij een FarmWalk aan. Opstallers zeggen vaak het voeren zelf in de hand te willen hebben. Natuurlijk is dat zo, maar 80 procent van de Nederlandse melkveeouders weidt. Die boeren zijn echt niet gek. De melkproductie per koe op peil houden is belangrijk, maar geeft niet altijd het beste bedrijfseconomische resultaat. Weiden en opstallen hebben niet alleen maar voordelen of nadelen. Het is echt niet zo dat ik de allerlaatste koe de wei in wil.”

En wat vindt u van het argument dat weiden meer tijd kost?

„Dat klopt natuurlijk wel voor een deel. Zeker als je weer opnieuw begint met weiden, heb je eerst wel extra werk, bijvoorbeeld om de afrastering voor elkaar te maken. Dat kost tijd. Maar eigenlijk weten we ook weinig van arbeid en weidegang. Het laatste onderzoek naar arbeid en weidegang dateert alweer van 1990. Toen bleek dat het op jaarbasis wat betreft aantal uren niet veel uitmaakt. Wel bleken er verschillen in beleving te zijn. De arbeidsbeleving is natuurlijk heel anders als de een graag op de trekker rijdt en gras inkuilt of met de voermengwagen door de stal rijdt en de ander liever 's morgens vroeg bij het ontwaken van de dag de koeien uit de wei haalt.”

Wat moet de komende tijd nader onderzocht worden op het gebied van weidegang?

„Arbeid en weidegang dus. Net als het berekenen van het omslagpunt van de minimale drogestofopname per koe en de economische aantrekkelijkheid. Veel hangt af van de grondsoort en het groeiseizoen. Waar ik ook benieuwd naar ben, is het onderzoek naar het weiden van een groot koppel op een kleine huiskavel. Dit loopt nu op de proefbedrijven Dairy Campus en Zegveld. Daar is veel vraag naar onder boeren. Ook zijn we druk bezig met het ontwikkelen van tools en hulpmiddelen om weidegang te vergemakkelijken. Zo is er de Feedwedge, voor inzicht in het grasaanbod en de grasbehoefte. We kunnen veehouders ondersteunen, voorlichten en helpen, maar hij of zij beslist uiteindelijk zelf over weiden of niet. Waar we geen invloed op hebben, is dat mensen graag koeien in de wei zien. Dat is een gegeven. Dat zal niet veranderen.” ■